

HYPERMARKEDER KAN LØFTE VELSTAND 2 MIA. KR.

Dette notat omhandler velstandseffekten ved, at de danske politikere tillader, at der i Danmark opføres såkaldte hypermarkeder. Hypermarkeder er store supermarkeder med en størrelse på typisk 10-30.000 m². I dag er den maksimalt tilladte størrelse på 3.500 m². En analyse fra Finansministeriet finder store positive velstandseffekter af hypermarkeder i Danmark. Uden størrelsesbegrænsninger kan butikker etableres med de optimale størrelser. Store butikker har generelt en højere produktivitet end små butikker. Det skyldes bl.a., at man kan opnå stordriftsfordele, fx færre administrative medarbejdere og øget udbredelse af IT, som fører til et lavere omkostningsniveau. Uden størrelsesbegrænsninger øges sandsynligheden for, at internationale aktører, fx Tesco, Walmart og Carrefour, træder ind på markedet og skærper konkurrencen. Det kan give nye varer til danskerne. Øget konkurrence kan få de eksisterende butikker til at effektivisere. Samtidig vil de mest effektive butikker kunne vinde markedsandele ved at udvide. Finansministeriet vurderer, at priserne i butikkerne vil falde med 2,3 pct., hvis der tillades hypermarkeder. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer, at de danske forbrugerpriser ligger betydeligt højere end i andre sammenlignelige lande, når der korrigeres for velstand. Liberalisering af planloven og tilladelse af hypermarkeder vil dermed bidrage til at løse problemet med de høje forbrugerpriser. Samlet viser analysen fra Finansministeriet, at der er betydelige produktivetsgevinster at hente ved at tillade hypermarkeder. BNP kan øges med 2 mia. kr. frem mod 2025 ved liberalisering af planloven.

Regeringen er i disse dage gået i gang med forhandlinger om lempelser af planloven. I dag medfører planloven, at dagligvarebutikker maksimalt kan være på 3.500 m². Dette er en væsentlig restriktion på butiksstørrelser, hvilket blandt andet illustreres af, at der i perioden 2000-2010 blev opført 32 Føtex-butikker, der alle er så store, som loven maksimalt tillader¹.

Et nyt svar fra Finansministeriet til Folketinget viser², at afskaffelse af planlovens restriktioner mht. butiksstørrelse (som vil åbne op for fx hypermarkeder) kan løfte BNP med 2 mia. kr. igennem øget produktivitet frem mod 2025.

Produktiviteten øges ved en liberalisering af planloven som følge af særligt to faktorer - mere optimal butiksstørrelse og øget konkurrence:

Optimal butiksstørrelse: Uden størrelsesbegrænsninger kan butikker etableres med de optimale størrelser. Store butikker har generelt en højere produktivitet end små butikker. Det skyldes bl.a., at man kan opnå stordriftsfordele, fx færre administrative medarbejdere og øget udbredelse af IT, som fører til et lavere omkostningsniveau.

Øget konkurrence: Uden størrelsesbegrænsninger øges sandsynligheden for, at internationale aktører, fx Tesco, Walmart og Carrefour, træder ind på markedet og skærper konkurrencen. Øget konkurrence kan få de eksisterende butikker til at effektivisere. Samtidig vil de mest effektive butikker vinde markedsandele.

Priser vil falde med 2,3 pct. i butikkerne

Hvis konkurrencen er tilstrækkelig skarp, vil højere produktivitet også medføre lavere priser i butikkerne. Konkret vurderer Finansministeriet, at en afskaffelse af planlovens størrelsesbegrænsninger vil sænke priserne i butikkerne med 2,3 pct. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer, at de danske forbrugerpriser ligger betydeligt højere end i andre sammenlignelige lande, når der korrigeres for velstand³. Liberalisering af planloven og tilladelse

¹ Kilde: Produktivitetskommissionen, Analyserapport 2.

² Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 95 af 9. december 2015 samt tilhørende dokumentationsnotat.

³ Kilde: *Redegørelse om Vækst og Konkurrenceevne 2016*, Erhvervs- og Vækstministeriet.

af hypermarkeder vil dermed bidrage til at løse problemet med de høje forbrugerpriser. Lavere priser vil indebære, at danskerne kan øge deres forbrug.

2 mia. kr. i produktivetsgevinst ved at åbne op for hypermarkeder

Samlet viser analysen fra Finansministeriet, at der er betydelige produktivetsgevinster at hente ved at åbne op for hypermarkeder. BNP kan øges med 2 mia. kr. frem mod 2025 ved liberalisering af planloven. Det svarer til en velstandsgevinst på ca. 700 kr. årligt til en dansk gennemsnitsfamilie. Velstandseffekten kommer via prisfaldet i dagligvarebutikkerne. Dvs. gennemsnitsfamilien kan få flere varer for den eksisterende indkomst. En velstandseffekt på 2 mia. kr. er betydelig. En sådan velstandseffekt kan også nås ved at sænke selskabsskatten med 2 point ifølge Finansministeriets regnemetode.

Danmark har gennem en årrække haft lav produktivetsvækst, jf. nedenfor. Såfremt politikerne ønsker at øge produktiviteten, kan det overvejes at åbne op for hypermarkeder. Tiltaget svækker ikke de offentlige finanser, det vil øge produktiviteten, og det vil give familierne lavere priser, når de handler.

I regeringens udspil "*Vækst og udvikling i hele Danmark*" indgår der en lempelse af planlovens størrelsesrestriktioner⁴, dog uden at der gives tilladelse til hypermarkeder. Finansministeriets svar viser, at regeringens udspil vil øge BNP med 1 mia. kr., dvs. at man kun høster halvdelen af velstandsgevinsten ved en fuld afskaffelse af størrelsesbegrænsningerne i planloven.

At planloven holder udenlandske aktører ude af markedet indikeres også af, at internationale aktører som Tesco og Carrefour har hypermarkeder i en lang række europæiske lande⁵. De er også til stede i lande, hvor befolkningsstørrelsen (og dermed kundegrundlaget) er sammenligneligt med Danmark.

Løkke bør forny Thornings vækstmålsætning

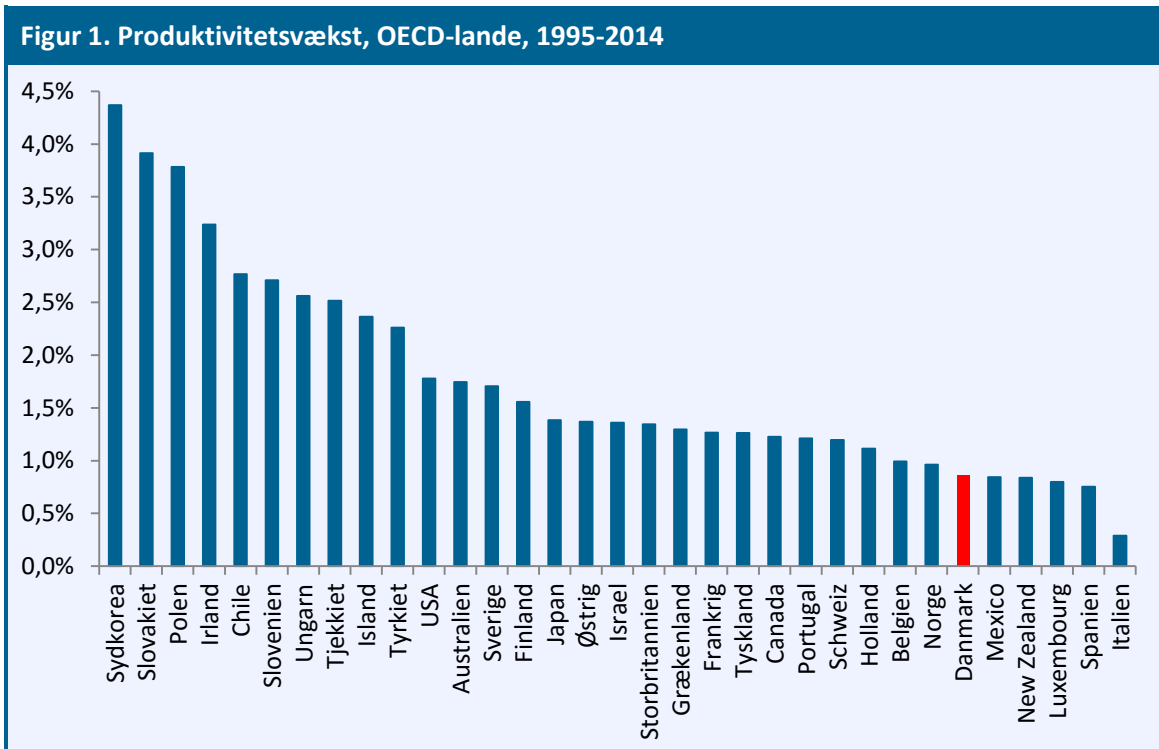
Helle Thorning opstillede i forbindelse med *Vækstplan DK* i februar 2013 en vækstmålsætning om, at der skulle gennemføres reformer, der øger BNP med 40 mia. kr., heraf 20 mia. kr. fra øget produktivitet og 20 mia. kr. fra øget arbejdsudbud. Det lykkedes faktisk Thorning at gennemføre reformer, der estimeres at øge BNP med 32 mia. kr.⁶ Det skyldes blandt andet, at målsætningen var med til at binde Thorning-regeringen til et vist reformtempo.

På trods af Thornings reformer er produktivetsvæksten i Danmark fortsat meget begrænset. De seneste tal for 2015 viste negativ vækst i produktiviteten på -0,1 pct., og siden 2010 har den gennemsnitlige årlige produktivetsvækst været på 0,0 pct. Siden 1995 har produktivetsudviklingen i Danmark været blandt de laveste blandt de 34 OECD-lande, jf. figur 1 på næste side.

⁴ Mere specifikt foreslås det at hæve grænsen fra 3.500 m² til 5.000 m² for dagligvarebutikker i bymidter, bydelscentre og aflastningsområder og fra 1.000 m² til 2.000 m² for dagligvarebutikker i lokalcentre og for enkeltstående butikker.

⁵ Kilde: "Barriers to productivity growth", Copenhagen Economics, baggrundsrapport til Produktivetskommissionen, maj 2013.

⁶ Kilde: Konvergensprogram 2015.

Anm.: Figuren viser den gns. årlige vækst i produktiviteten. Produktiviteten er målt som BNP i faste priser pr. arbejdstime.

Kilde: OECD Stat.

Hvis man ser på velstandsudviklingen, er de seneste års udvikling også bekymrende. Siden 2000 er BNP pr. indbygger kun vokset med 0,25 pct. i gennemsnit om året. Til sammenligning var den årlige vækst i BNP pr. indbygger i perioden 1966-2000 næsten 9 gange så høj på 2,25 pct. i gennemsnit.

Dermed er der fortsat et stort behov for at gennemføre reformer, der løfter velstanden, herunder gennem øget produktivitet.

Det anbefales derfor, at Løkke-regeringen opstiller en vækstmålsætning som Thorning-regeringens om at øge velstanden med fx 40 mia. kr. i 2025 (på baggrund af beslutninger i denne valgperiode). Det er nyttigt med en sådan målsætning, da den forpligter regeringen til at gennemføre reformer, og den kan dermed sikre, at reformdagsordenen fastholdes. Hvis Løkke liberaliserer planloven og tillader hypermarkeder, kan de første 2 mia. kr. sættes ind på kontoen for en sådan målsætning.